

ВОЋНАЦИ ПОД РУМИЈОМ

— Пољопривредни приручник —

Средином љета ове године изашла је из штампе књига под горњим насловом, у издању Трговинског предузећа „Избор“ у Бару. Књига обухвата 232 странице формат 1:16. Штампана је на кунструк-папиру и илустрована са 76 фотографија од којих су многе веома успјеле. Књига се састоји из два сасвим различита дијела: првог, главног, до странице 209, који представља приручник за гајење неких пољопривредних култура и врста стоке и, другог, знатно мањег, посвећеног тридесетогодишњици Трговинског Предузећа „Избор“ — Бар (1947 — 1977). Први дио написала је, у организацији Пољопривредног института Титоград, група од 14 аутора, од којих су 12 научни радници у самом Институту а двојица спољни сарадници. Редакцију тог дијела извршили су: Михаило Љумовић и Ксенија Мирановић, познати научни радници Института.

Као што се види из предговора, књига је намијењена индивидуалним пољопривредним произвођачима, преваходно из јужног дијела Црне Горе — како онима којима је пољопривреда једино или основно занимање, тако и онима који се њоме баве повремено. Таква намјена књиге, као и унапријед утврђени веома ограничени обим, морали су одређити и њен садржај и ширину у третирању материје. Под таквим околностима она није ни могла имати претензије да буде цјеловит пољопривредни приручник у којему би нашле мјесто све у нас значајније пољопривредне културе и све пољопривредне гране и дисциплине. Зато је ограничена на давање неопходних обавјештења и практичних упустава за гајење: цитруса (агрума), маслине, смокве, шипка, брескве, јагоде, винове лозе и дувана, као и говеда, оваца, свиња, живине и пчела. Избору ових култура и врста стоке не може се приговорити — оне су, несумњиво, добро погођене. Али је велика штета што у књигама нијесу нашле мјеста бар неке повртне културе, јер су у рејонима јужне Црне Горе веома повољни географско-еколошки услови за производњу поврћа, и то не само љетњег него и позног јесењег, зимског и раног прољећњег а неке културе и неки видови производње (у затвореном) у значајној

су експанзији. Слично би се могло рећи и за цвијеће и остало украсно биље, чије гајење управо у јужној Црној Гори побуђује све веће и све шире интересовање. Но, као што се види из предговора, ограничене могућности издавача одређивале су обим и садржај књиге.

За све културе које се у књизи разматрају дају се основни подаци о њиховом привредном значају и важнијим особинама, о земљишту на којем се могу гајити, о клими о припреми земљишта за садњу, о производњи, квалитету, садњи и њези садница, о обради земљишта, ђубрењу и наводњавању младих засада до ступања у род и касније, у редовној родности, о најважнијим сортама, о берби, паковању и чувању воћа, о најзначајнијим штеточинама и болестима, о томе и како се од њих штити. За дуван су дата и упутства о низању, сушењу и паковању. О преради грожђа, чувању и њези вина на жалост, нема ријечи, иако би то било врло значајно, јер се веома велики број сеоских домаћинстава јужне Црне Горе тиме бави. Стијешњени ограниченим простором, обрађивачи нијесу могли ићи у детаље, него су се задржали само на основним проблемима.

Из истих разлога редактори су настојали да се избјегну понављања описа истих радњи код разних култура. Тако су припрема земљишта за садњу и агротехничке мјере, које су исте или сличне за већи број воћних врста, опширније приказане само код цитруса. Међутим, мора се констатовати да се у том погледу могло много више учинити, чиме би се добио простор за друге необухваћене значајне проблеме.

За врсте стоке о којима је ријеч у књизи такође су дати подаци, односно упутства о привредном значају, главним производима и њиховој вриједности, главним, за нас, расама, избору грла за приплод, размножавању, исхрани, као и о болестима, односно заштити и лијечењу. У пчеларству су дате основне информације о значају гајења пчела, пчелињем друштву, кошници, пчелињаку, прегледу друштва, прихрањивању, важнијим радовима и најзад о болестима пчела.

Аутори појединих текстова, а и редактори, очигледно су се трудили да избјегну књишке формулације и рецепте рађене у другим приликама за друге услове и да материју што више приближе нашем пољопривредном произвођачу, и специфичним географско-економским условима у којима он производи, водећи рачуна о практичним искуствима стеченим у тим условима и резултатима научних истраживања. Неки су у томе више, а неки мање успјели. Несумњиво би у том правцу требало и даље чинити напоре.

Ова књига представља значајну појаву за пољопривреду једног дијела Црне Горе. То је у њој прва књига ове врсте. Слични приручници објављени у другим домаћим срединама несум-

њиво су обимнији и обухватнији али су рађени углавном за пољопривреду континенталног дијела Југославије, за њено житародно, равничарско и брежуљкасто подручје. Они су, осим општих информација, мало употребљиви за брдско-планинско и нарочито суптропско подручје, јер се у њима није водило рачуна о многим производним специфичностима ових подручја. За оваквом књигом дуго се осјећала велика потреба и њоме се, бар дјелимично, попуња једна празнина у нашој пољопривредној литератури. Пољопривредни произвођачи у јужном дијелу Црне Горе у њој су добили значајног савјетника. Требало би у овом правцу ићи још даље да се што је могуће прије припреме нови потпунији и обухватнији приручник у који би се уткале досадашње тековине наше пољопривредне науке и праксе.

Посебно треба одати признање Трговинском предузећу „Избор” — Бар које је покренуло иницијативу за израду овог приручника, финансирало његову обраду и штампање и намијенило га као поклон својим потрошачима, умјесто уобичајених издатака за прославу свог тридесетогодишњег јубилеја. Била би корисна пракса ако би и друга предузећа и институције пошле за овим примјером.

На крају, уза све похвале овој књизи, њеном издавачу и ауторима, не можемо да не укажемо и на неке недостатке који много сметају и, у одређеној мјери, смањују њену вриједност. Прије свега, ријеч је о неадекватном главном наслову. Из њега нико не би могао наслутити шта књига садржи. Неколико фотографија, истина успјелих, заузимају значајан и драгоцјен простор а немају никакве везе са материјом. Ово је утолико већи недостатак што многа поглавља нијесу довољно илустрована, иако се располаже веома успјелим фотосима. Избор слика, називи и њихов распоред нијесу увијек срећно нађени. Исто тако могло би се приговорити и томе што при избору штампарског слога за наслове није увијек вођено довољно рачуна о рангу појединих наслова. Стиче се утисак да није било потребне координације између редакције и уређивача. Штета је што ни коректура није брижљиво извршена те су се у тексту појавиле бројне суштинске грешке, које пољопривредни произвођач као читалац не може уочити, те могу унијети забуну. Листица са исправкама тешко може надокнадити тај недостатак. С мало више сарадње и брижљивости сви су се ти недостаци могли лако отклонити.

Књигу топло препоручујемо свима који се у било ком виду баве или интересују гајењем воћа, винове лозе, дувана, стоке и пчела. У њој ће они наћи одговор на скоро значајнија питања са којима ће се сусретати у практичном раду. Она ће корисно послужити и пољопривредним стручњацима као подсјетник у разним *приликама*.

Др Марко Улићевић

БЕЛЧИЋ Ј. и сар.: ПЧЕЛАРСТВО. Загреб, 1977. „Знање”

О високој вриједности новоизашле књиге говоре слиједеће чињенице. Ово је треће издање од 1968 до 1977. Опсег књиге је 648 страница са 288 слика црно-бијелих у тексту и 145 података цитиране литературе.

Темеље савременог пчеларства ударио је слијепи Женевљанин Хубер 1789., написавши „Нова опажања о пчелама”. У прошлом стољећу и у овом напредовало је пчеларство као знаност проучавањем друштва пчела. Упоредо је усавршена технологија и прерада пчеларских производа.

Нова књига „Пчеларство” је на високом, а, могли бисмо рећи, и на свјетском нивоу. Написали су је водећи стручњаци, који су читав свој вијек посветили проблемима пчеларства.

Садржај књиге се види из поглавља са потпоглављима: Живот пчела (Постанак и развој пчеле медарице, градња пчелињег стана, анатомија и физиологија пчеле, живот и развој пчелиње заједнице, медоносно и пелудно биље), Озбор кошнице, Конструкција кошнице, Сатне основе, Уређење пчелињака, Пчеларски радови, Пчеларска производња, Употреба пчеларских производа, Пчеле у опрашивоњу пољопривредних култура и Болести и штетници пчела. На крају се даје попис домаће и стране пчеларске литературе, потпис индустрија, као и ријечник пчеларских појмова.

Садржај и архитектура књиге „Пчеларство” је на завидној, а, можемо рећи, на свјетској висини. Свако издање ове књиге има у наклади 5 000 примјерака.

Ј. Ковачевић

РИТЗ Ј.: БИБЛИОГРАФИЈА ИНДУСТРИЈСКОГ БИЉА СФРЈ. Загреб, 1977.

Производња и прерада индустријског биља у нас добила је ових дана библиографију, тј. попис чланака, радова, написа и књига изашлих на тлу Југославије од првог писаног податка од 1770. до закључно 1971. год. Укупно су обухваћене 4 583 библиографске јединице од 1500 аутора. Подаци се односе на 20 индустријских култура. Уз самосталне предмете књиге (брошуре, публикације) аутор је вадио податке из 450 часописа, што представља огроман рад.

Издавач је ове вриједне публикације „Пољопривредна знанствена смотра” — знанствени часопис Пољопривредног факултета. Њени корисници ће бити знанственици и стручњаци који раде

на производњи, преради и употреби индустријских култура. У књизи ће се брзо наћи што је код нас написано на пр. о сјетви, њези, берби, борби против болести и штеточина итд., а да се односи на наше државно подручје.

Наведене бројке које се односе на библиографију свједоче о уложеном а и користи за нашу привреду у нашем опсегу.

Ј. Ковачевић